

2015 YILINDA ELDE EDİLEN BAZI GELİRLERİN BEYAN DURUMUNA İLİŞKİN ÖRNEKLER

Örnek 1 :

Bay (A)'nın 2015 yılı geliri tek bir işverenden alınmış ve tamamı stopaja tabi tutulmuş ücret gelirinden oluşmaktadır.

Tek işverenden alınan ücretler miktarı ne olursa olsun tamamen beyan dışı olduğundan, başkaca bir geliri olmayan Bay (A) beyanname vermeyecektir.

Örnek 2 :

Bayan (B) 2015 yılında birden fazla işverenden, tamamı stopaja tabi tutulmuş ücret geliri elde etmiştir. Birinci işverenden alınan ücret 240.000 TL, sonraki işverenlerden alınan ücretler toplamı ise 25.000 TL'dir.

Birden fazla işverenden ücret almış olmakla birlikte, birinci işverenden sonraki işverenlerden alınan ücretler toplamının 2015 yılı beyan sınırı olan 29.000 TL'nin altında olması nedeniyle Bayan (B), gerek ilk ve gerekse sonraki işverenlerden almış olduğu ücretler için beyanname vermeyecektir.

Örnek 3 :

Bay (B)'nin 2015 yılı geliri sadece tamamı üzerinden stopaj yapılmış aşağıdaki ücret gelirlerinden oluşmaktadır.

Birinci işverenden alınan ücret	80.000
İkinci işverenden alınan ücret	20.000
Üçüncü işverenden alınan ücret	10.000

Bay (B)'nin birinci işverenden sonraki işverenlerden aldığı ücretler toplamı (20.000 + 10.000 =) 30.000 TL olup, 29.000 TL'lik beyan sınırını aştığı için Bay (B) birinci işverenden almış olduğu ücretler de dahil ücret gelirlerinin tamamını beyan edecektir.

Örnek 4 :

Bayan (B)'nin tamamı stopaja tabi tutulmuş 2015 yılı gelirleri şöyledir :

a	Birinci işverenden alınan ücret	90.000
b	İkinci işverenden alınan ücret	16.000
c	İşyeri kira geliri (brüt)	30.000
d	İşyeri kira geliri % 25 götürü gider indirilmiş (c x % 75)	22.500

Bayan (B)'nin ikinci işverenden aldığı ücret, beyan sınırını (29.000) aşmadığından ücret geliri (gerek ilk gerekse ikinci işverenden alınan) beyan edilmeyecektir.

İşyeri kira gelirlerinin brüt tutarı beyan sınırını aşıyor olsa da, götürü gider indirimi uygulanmış tutarı beyan sınırının altında kaldığından beyan edilmemesi gerektiğini düşünüyoruz. İkinci işverenden alınan ücret, beyan sınırının altında olup beyan edilmeyeceğinden, işyeri kirasının beyan edilip edilmeyeceği belirlenirken 29.000 TL’lik beyan sınırının hesabında, gerek birinci gerekse ikinci işverenden alınan ücretler dikkate alınmayacaktır. Çünkü mukayesede sadece vergiye ve beyana tabi olan gelirler dikkate alınmalıdır.

Bu örnekte gider indirimi sonrası bulunacak kira tutarı 29.000 TL’yi aşsaydı, sadece işyeri kirası beyan edilecek, ücret gelirleri yine beyan edilmeyecekti.

Örnek 5 :

Bay (C) ’nin 2015 yılı gelirleri aşağıdaki gibidir :

a	Birinci işverenden alınan ücret (stopajlı)	80.000
b	İkinci işverenden alınan ücret (stopajlı)	12.000
c	Konut kirası	7.000
d	Konut kirası (götürü gider indirimi sonrası) (c x % 75)	5.250
e	İşyeri kira geliri (brüt)	8.000
f	İşyeri kira geliri (götürü gider indirimi sonrası) (e x % 75)	6.000

İkinci işverenden alınan ücretler, beyan sınırının (29.000 liranın) altında olduğundan birinci ve ikinci işverenden alınan ücretler beyan edilmeyecektir.

Konut kira gelirleri istisna haddinin (3.600 TL’nin) üzerinde olduğundan, istisnadan yararlanılıp yararlanılamayacağı, elde edilen tüm gelirler toplamının 2015 yılı için geçerli olan tutarı (106.000 TL’yi) aşp aşmadığına göre belirlenecektir. Örnekte brüt gelirler toplamı, istisna öncesi tutarları ile (80.000 + 12.000 + 7.000 + 8.000 =) 107.000 TL olup, 106.000 TL’yi geçtiğinden istisnadan yararlanılamayacaktır. Bu nedenle konut kirasının tamamı beyan edilecektir. Mükellef götürü gider uygulamasını tercih ettiği için, bu tutardan % 25 gider indirimi yapılacak ve kalan 5.250 TL beyannameye dahil edilecektir.

Beyana tabi olmayan ücret gelirleri hariç, vergiye tabi gelirler (konut ve işyeri kira gelirleri) toplamı beyan sınırının altında kaldığından, stopaja tabi tutulmuş işyeri kira gelirleri beyan edilmeyecek, sadece istisna uygulanmamış konut kirasının beyanı ile yetinilecektir. Beyana tabi olmayan ücret gelirleri beyan sınırının hesabında dikkate alınmayacaktır.

Örnek 6 :

Bayan (C) ’nin 2015 yılı gelirleri aşağıdaki gibidir :

a	Birinci işverenden alınan ücret (stopajlı)	90.000
b	İkinci işverenden alınan ücret (stopajlı)	20.000
c	Konut kirası	3.000
d	İşyeri kira geliri (brüt)	40.000
e	İşyeri kira geliri (götürü gider indirimi sonrası) (d x % 75)	30.000

İkinci işverenden alınan ücret 29.000 TL’lik beyan sınırını aşmadığından ücret gelirleri beyan edilmeyecektir.

Konut kira geliri istisna haddinin altında kaldığından beyan edilmeyecektir.

İşyeri kira gelirlerinin gider indirimi sonrası tutarı 30.000 TL, 2015 yılı beyan sınırını (29.000 TL) aştığından, stopaja tabi tutulmuş bu kira gelirleri beyan edilecektir. Beyana tabi olmayan ücretler ile konut kirası beyan sınırının hesabında dikkate alınmayacaktır. Eğer bu mükellefin işyeri kira gelirleri toplamı beyan sınırının altında kalsaydı, gelir vergisi beyannamesi vermeyecekti.

Örnek 7 :

Bay (D)'nin 2015 yılı gelirleri aşağıdaki gibidir :

İşyeri kira geliri (brüt)	20.000
Konut kira geliri (istisna öncesi)	7.000
Mevduat faizi (stopajlı)	15.000
Ücret (stopajlı)	16.000
Kıdem tazminatı	50.000

Mevduat faiz geliri, GVK geçici 67 uyarınca stopaja tabi tutulmuş olduğundan beyan edilmeyecektir. Kıdem tazminatı GVK'nun 25'inci maddesi uyarınca vergiden müstesnadır.¹

İşyeri kira gelirleri, vergiye ve beyana tabi gelirler toplamının beyan sınırını aşip aşmamasına göre değerlendirilecektir. Ancak öncelikle konut kira gelirlerinin beyan durumu netleştirilmelidir. Çünkü konut kira gelirleri istisna haddinin (3.600 TL'nin) üzerinde olduğundan, istisnadan yararlanılıp yararlanılamayacağı, elde edilen tüm gelirler toplamının 2015 yılı için geçerli olan tutarı (106.000 TL'yi) aşip aşmadığına göre belirlenecektir. Örnekte, beyan edilip edilmediğine ve istisna olup olmadığına bakılmaksızın brüt gelirler toplamı (20.000 + 7.000 + 15.000 + 16.000 + 50.000 =) 108.000 TL olup, 106.000 TL'yi geçtiğinden konut kirası için istisnadan yararlanılamayacaktır. Bu nedenle konut kirasının tamamı beyan edilecektir.

İşyeri kira gelirleri ise, vergiye ve beyana tabi gelirler (yani konut ve işyeri kira gelirleri) toplamı, 2015 yılı beyan sınırı olan 29.000 TL'yi geçmediğinden beyan edilmeyecektir. (Bu örnekte işyeri kirası, gerçek veya götürü gider indirimi yapılmamış hali ile bile beyan sınırının altında kalmaktadır. Bizim görüşümüze göre, GVK Md. 86/1-c'de vergiye gelirler toplamının beyan sınırı ile mukayesesi öngörüldüğünden, hesaplamada vergi matrahına girecek olan safi tutarların dikkate alınması gereklidir. Bu örnekte sonuç değişmemekle birlikte, yasaya uygun olan durum, hesaplamada gider indirimi yapılmış tutarların esas alınmasıdır.

Örnek 8 :

Bayan (D)'nin 2015 yılı gelirleri aşağıdaki kar paylarından oluşmaktadır :

Yatırım indirimi uygulanmış ve % 19,8 stopaja tabi tutulmuş kazanç kaynaklı kar payı (net)	18.000
2014 yılına ait kurumlar vergisine tabi tutulmuş kazançtan % 15 oranında stopaj yapılarak dağıtılmış kar payı (brüt)	100.000

¹ GVK'nın 25/7'inci maddesi uyarınca, 1475 ve 854 sayılı Kanun'lara göre ödenmesi gereken kıdem tazminatlarının tamamı ile 5953 sayılı Kanun'a göre ödenen kıdem tazminatlarının hizmet erbabının 24 aylığını aşmayan miktarları (hizmet ifa etmeksizin ödenen ücretler tazminat sayılmaz) gelir vergisinden müstesnadır.

- GVK'nun geçici 62/3'üncü maddesi uyarınca, yatırım indirimi kaynaklı kar payının net tutarına $1/9$ 'u eklendikten sonra bulunan tutar olan $(18.000 / 9 \times 10 =)$ 20.000 TL'nin yarısı $(20.000/2=)$ 10.000 TL vergiye tabi gelir olarak dikkate alınacak olup, bu tutar beyan sınırını aşmamaktadır. Bu nedenle söz konusu kar payının beyan edilip edilmeyeceğini, diğer kar payının vergiye tabi tutarı ile söz konusu kar payının toplamının beyan sınırını aşıp aşmaması belirleyecektir.
- 2014 yılı kaynaklı olup üzerinden % 15 stopaj yapılmış olan kar payının brüt tutarının yarısı vergiden müstesnadır. Kalan tutar $(100.000 / 2 =)$ 50.000 TL beyan sınırını aştığından bu kar payları beyan edilecektir.
- Vergiye ve beyana tabi kar payları toplamı $(50.000 + 10.000=)$ 60.000 TL olup, beyan sınırını aştığından yatırım indirimi kaynaklı kar payları da beyan edilecektir. Bayan (D)'nin beyana tabi toplam geliri böylece 60.000 TL olarak teşekkül etmiştir.

Bayan (D)'nin beyannamesi şöyle olacaktır :

	Yatırım İndirimi Kaynaklı Kar Payı	2014 Kaynaklı Kar Payı	TOPLAM
a) Net kar payı	18.000	85.000	103.000
b) Brüt kar payı $(a/9 \times 10)$ ve $(a/\% 85)$	20.000	100.000	120.000
c) İstisna $(b \times \% 50)$	10.000	50.000	60.000
d) Vergiye tabi gelir $(b-c)$	10.000	50.000	60.000
e) Hesaplanan gelir vergisi			13.570
f) Mahsup edilecek stopaj $(a/9)$ ve $(b \times \% 15)$	2.000	15.000	17.000
g) İade edilecek gelir vergisi			3.430

Görüldüğü gibi Bayan (D)'nin beyannamesinde iade çıkmaktadır.

Örnek 9 :

Bay (E)'nin 2015 yılı gelirleri ve beyan durumu aşağıdaki gibidir :

	GELİR	BEYAN
1.1.2006 öncesi ihraçlı TL cinsinden Hazine Bonosu faizi	40.000	15.844
1.1.2006 öncesi ihraçlı TL cinsinden Hazine Bonosunun alım-satım kazancı (iktisap bedeli artırılarak tespit edilmiş)	30.000	30.000
01.01.2006 sonrası ihraçlı Hazine Bonosu faiz geliri (stopajlı)	60.000	Beyan dışı
Repo Kazançları (stopajlı)	40.000	Beyan dışı
Mevduat Faizleri (stopajlı)	30.000	Beyan dışı

GVK'nun geçici 67'nci maddesi uyarınca stopaja tabi tutulmuş bulunan,

- Repo kazançları,
- Mevduat faizleri ve
- 01.01.2006 sonrası ihraçlı Hazine Bonosunun faizleri beyan edilmeyecektir.

GVK'nun geçici 67'inci maddesi uyarınca stopaja tabi olmayan 1.1.2006 öncesi ihraçlı Hazine bonosunun alım satım kazancı beyan edilecektir.

1.1.2006 öncesi ihraçlı TL cinsinden Hazine Bonusu faizi ise prensip olarak beyana tabidir. Ancak bu gelir indirime tabi olduğundan ve 2015 yılına ilişkin indirim oranı % 60,39 ilan edildiğinden vergiye tabi gelir $40.000 \times (1-0,6939) = 15.844$ TL'dir. Her ne kadar bu gelir 2015 yılı beyan sınırının altında olsa da, beyana tabi Hazine bonusu alım satım kazancı ile birlikte toplamı beyan sınırını geçtiğinden bu gelir de beyan edilecektir.

Örnek 10 :

Mükellef Demet Yeminli'nin 2015 yılı gelirleri aşağıdaki gibidir :

Birinci işverenden ücret (brüt, stopajlı)	60.000
İkinci işverenden ücret (brüt, stopajlı)	24.000
Konut kirası	7.000
İşyeri kirası (stopajlı, brüt)	12.000
Yatırım indirimi uygulanmış ve % 19,8 stopaja tabi tutulmuş kazançtan dağıtılmış kar payı (net)	9.000
2014 yılına ait olup kurumlar vergisine tabi tutulmuş kazançtan dağıtılmış kar payı (net)	20.000
1.1.2006 sonrası TL cinsinden ihraç edilmiş Hazine Bonusu faiz geliri	50.000
Gayrimenkul satış kazancı (İktisaptan itibaren 5 yıl geçmeden satılmış) (maliyet artırımı yapılmış)	100.000

Mükellefin 2015 yılında kendisine, eşine ve çocuğuna ait 30.000 TL'lik eğitim ve sağlık harcaması olmuştur. Ayrıca mükellefin 2015 yılında ödediği 4.000 TL hayat sigorta primi, 3.000 TL sağlık sigortası primi ve 5.000 TL de bireysel emeklilik katkı payı ödemesi mevcuttur. Dönem içinde ücret stopaj matrahlarından prim indirimi yapılmamıştır.

Çözüm :

- İkinci işverenden alınan ücret, 29.000 TL'lik beyan sınırını aşmadığından birinci ve ikinci işverenden alınan ücretlerin tamamı beyan edilmeyecektir.
- Konut kirası 3.600 TL'lik istisna haddini aştığından ve tüm gelirler toplamı 2015 yılı için geçerli 106.000 TL'nin üzerinden olduğundan istisna uygulanamayacak ve konut kirasının tamamı beyan edilecektir.
- Mükellefin vergiye ve beyana tabi gelirleri toplamı 2015 yılı beyan sınırını aştığından stopaja tabi tutulmuş menkul ve gayrimenkul sermaye iratları (yani stopajlı işyeri kirası ile istisna sonrası kar payları) beyan edilecektir.
- 1.1.2006 sonrası TL cinsinden ihraç edilmiş hazine bonusu faiz geliri, üzerinden GVK geçici 67 uyarınca stopaj yapılmış olduğundan beyan dışı kalacaktır.

- Satılan gayrimenkul iktisaptan itibaren beş yıl elde tutulmamış olduğundan, satış kazancı beyan edilecektir. Ancak 10.600 TL'lik istisnanın uygulanması gerekir.

Beyanname :

Mükellef kira gelirlerinde götürü gider esasını benimsemiştir.

a)	Götürü gider indirimi sonrası konut kirası (7.000 x %75)	:	5.250,00
b)	Götürü gider indirimi sonrası işyeri kirası (12.000 x %75)	:	9.000,00
c)	Yatırım indirimi kaynaklı kar payının brüt tutarı (9.000 / 9x10)	:	10.000,00
d)	Diğer kar payının brüt tutarı (20.000 / % 85)	:	23.529,41
e)	Brüt kar payları toplamı (c+d)	:	33.529,41
f)	Vergiye tabi kar payları toplamı (ex% 50)	:	16.764,71
g)	İstisna sonrası gayrimenkul satış kazancı (100.000 - 10.600)	:	89.400
h)	<u>Vergiye tabi gelir (a+b+f+g)</u>	:	120.414,71
i)	İndirimler	:	17.041,44
	- Eğitim ve sağlık gid.	12.041,44	
	- Hayat sigorta primi	2.000,00	
	- Sağlık sigorta primi	3.000,00	
j)	Vergiye tabi matrah	:	103.373,27
k)	Hesaplanan Gelir Vergisi	:	28.270,64
l)	Stopaj mahsubu	:	6.929,41
	- İşyeri kirası	2.400,00	
	- Birinci kar payı	1.000,00	
	- İkinci kar payı	3.529,41	
m)	Ödenecek gelir vergisi (k-l)	:	21.341,23

Mükellefin eğitim ve sağlık giderleri toplamı 30.000 TL olduğu halde, beyan edilen gelirin % 10'u ile sınırlı indirim mümkün bulunduğundan, bunun 12.041,44 TL'lik kısmı indirilebilmiştir. Sigorta prim indirimleri ise, beyan edilen gelirin % 15'i ve asgari ücretin yıllık sınırını aşmamak üzere indirilebilmekte olup, hayat sigorta primlerinin % 50'si (4.000 x % 50=2.000) ile sağlık sigorta primlerinin toplamı (3.000), bu iki sınırın da altında kaldığından, indirim konusu edilebilmiştir. Bireysel emeklilik katkı payının ise indirimi mümkün değildir.